

Sygn. akt III AUa 245/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Witkowski

Sędziowie: SSA Elżbieta Kunecka

SSA Maria Pietkun (spr.)

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy T. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o składki

na skutek apelacji T. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 stycznia 2019 r. sygn. akt V U 2062/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 1350 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sądu Pracy i Ubezpieczeń w O. wyrokiem z dnia 17 stycznia 2019 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy T. R. od decyzji strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 26 września 2018 r. o wysokość składek i zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca T. R. zamieszkały w Polsce, od 1.08.1990 r. prowadził działalność gospodarczą w zakresie napraw i konserwacji pojazdów samochodowych. Z dniem 16.03.2015 r. wnioskodawca zaprzestał wykonywania działalności gospodarczej.

Decyzją ZUS Oddział w O. z 14.09.2015 r. na skutek wniosku T. R. z 1.03.2015 r. strona pozwana ustaliła dla wnioskodawcy polskie ustawodawstwo właściwe w zakresie ubezpieczenia społecznego za okres od 1.01.2013 r. do 30.11.2013 r. Wyrokiem z 2.02.2016 r. Sąd Okręgowy w Opolu oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, a następnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 8.09.2016 r. oddalono apelację strony. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnioskodawca nie uiszczał składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne za okres od 1.06.2013 r. do 30.11.2013 r. nie składając wymaganych deklaracji składkowych w miesiącu czerwcu do listopada 2013 r. Minimalna dopuszczalna składka za okres prowadzenia działalności gospodarczej w tym czasie stanowiła kwotę 656,09 zł w zakresie ubezpieczenia społecznego i 261,73 zł w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego. Łączna wartość zaległości z odsetkami wynosi za sporny okres 7.818,92 zł za okres od czerwca 2013 r. do listopada 2013 r.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawcy T. R. od decyzji z dn. 26.09.2018 r. nie jest zasadne i nie może być uwzględnione.

Sąd pierwszej instancji, przy zastosowaniu przepisu art. 6 ust. 1, 8 ust. 6 oraz art. 46 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził, że przedmiotowa decyzja odpowiada prawu. Wnioskodawca prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą w spornym okresie i zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy w/w zobowiązany był przekazywać do ZUS raporty miesięczne po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w terminie ustalonym dla rozliczania składek, był zobowiązany był do opłacania z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, bowiem taki obowiązek jak wynika z art. 12 i 13 cytowanej ustawy istnieją od chwili rozpoczęcia działalności gospodarczej. Wnioskodawca we wskazanym w decyzji ZUS okresie składek takich nie uiszczał co jest faktem bezspornym.

W ocenie Sądu Okręgowego, zarzuty wnioskodawcy zawarte w odwołaniu są bezprzedmiotowe bowiem w sprawie doszło do prawomocnego ustalenia ustawodawstwa właściwego w okresie od roku 2013, kiedy wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą w Polsce i zawarł umowę o pracę na Słowacji. Odwołanie wnioskodawcy od decyzji ustalającej ustawodawstwo polskie jako właściwe zostało prawomocnie oddalone i wydany w tym zakresie wyrok Sądu Okręgowego z 2.02.2016 r. jest na mocy art. 365 kpc wiążący w niniejszym postępowaniu.

Odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1.

Orzeczenie o kosztach uzasadniają przepisy art. 98, 99 i 108 § 1 kpc. Ich wysokość ustalono na podstawie § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.10.2015 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia radców prawnych (Dz. U 2015, poz. 1804 ze zmianami) stosownie do wartości przedmiotu sporu jaką jest kwota składek ustalona w decyzji.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca zarzucając: naruszenie prawa materialnego, a to art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez błędne przyjęcie, że w spornym okresie wnioskodawca podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce, art. 47 ust. 1 pkt 2 b i 2 c powołanej ustawy systemowej, poprzez uznanie, że był zobowiązany do złożenia deklaracji rozliczeniowej za sporne miesiące, co w konsekwencji upoważniało organ rentowy do ustalenia zaległości składek, pomimo że skarżący nie podlegał polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29.04.2009r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Nadto wnioskodawca zarzuca naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 328 § 2 kpc, w zakresie braku podania podstaw prawnych w uzasadnieniu wyroku, dla których sąd uznał, że jedyną okolicznością pozwalającą na wydanie spornej decyzji, jest prawomocne rozstrzygnięcie w poprzednim procesie, co do podlegania polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych oraz naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia całości materiału dowodowego, pominięcia okoliczności prowadzenia działalności pozarolniczej gospodarczej w kraju i zatrudnienia na terenie Słowacji.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżący wnosił o: zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu i nieobciążanie skarżącego tymi kosztami.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest bezzasadna, a podniesione w niej zarzuty nie odnoszą się do istoty sporu. Sąd pierwszej instancji nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikających z przepisu art. 233 k.p.c. i nie popełnił błędów w rozumowaniu, zarówno w zakresie ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej. Sąd ten dokładnie przedstawił w uzasadnieniu tok swojego rozumowania, jak i wyprowadzonych wniosków, co czyni niezasadnym również zarzut apelacji naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. O uchybieniu temu przepisowi można mówić wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia (por. wyrok SN z dnia 12 lipca 2012 r., II PK 301/11). Tymczasem uzasadnienie Sądu pierwszej instancji w pełni czyni zadość wymogom powołanego przepisu, ponieważ zawiera wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia z powołaniem konkretnych dowodów oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W pierwszej kolejności wskazania wymaga, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476 § 2 w związku z art. 477⁹ k.p.c. Stąd zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNP 2002 Nr 5, poz. 121 oraz postanowienia z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000 Nr 15, poz. 601 i z 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692).

Zaskarżona decyzją z 26 .09.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość zadłużenia T. R., jako prowadzącego pozarolniczą działalność, z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w okresie od czerwca do listopada 2013r. Wnioskodawca zadaje się w ogóle nie zauważać, że decyzja ta jest tylko konsekwencją wcześniejszej, prawomocnej (utrzymanej przez sądy obu instancji) decyzji z 14.09.2015 r. ustalającej dla ubezpieczonego, jako właściwe, ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od stycznia do listopada 2013 r. W tamtym właśnie postępowaniu przed organem rentowym, a następnie w postępowaniu sądowym badane były i ostatecznie ocenione zostały podnoszone w apelacji kwestie, dotyczące wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji w zbiegu z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski. Kwestie powyższe dla obecnego postępowania nie mają znaczenia, a dotyczące podnoszonego przez wnioskodawczynię zatrudnienia na terenie Słowacji, które to zatrudnienie, jako rzeczywisty tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym został zakwestionowany w poprzednim postępowaniu przez słowacką instytucję ubezpieczeniową.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że polski organ ubezpieczeniowy, czy sąd powszechny nie są uprawnione do oceny istnienia tytułu ubezpieczenia społecznego wykonywanego na terenie innego państwa członkowskiego, na którą to okoliczność powołuje się skarżący.

W razie braku pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, wymagane było wyczerpanie przez organ rentowy trybu postępowania z art. 16 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L2009/284/1) (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r. sygn. akt III UK 61/15).

Wymagane ustalenia są czynione tylko pomiędzy instytucjami ubezpieczonymi zainteresowanych krajów i było to przedmiotem oceny w poprzednim procesie. Konsekwencją ustalenia, że wnioskodawca w wspomnianym okresie podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, przy istnieniu tytułu podlegania owym ubezpieczeniom w postaci prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jest obowiązek opłacenia zaległych składek, o czym traktuje sporna decyzja.

W świetle powyższego, skoro wnioskodawca prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą zobowiązany była do opłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne na podstawie powołanego art. 46 ustawy systemowej w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 i 12 ust. 1 i 13 pkt 4 oraz art. 18 ust. 8 tej ustawy. Obowiązek podlegania ubezpieczeniu

zdrowotnemu wynika z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit.c w zw. z art. 79 i 81 ust. 2 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U tj. 2014/1138 ze zm.).

Apelujący, nie kwestionując kwot zaległości, które są konsekwencją podlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, powtarza twierdzenie, że z uwagi na błędnie zastosowane przepisy prawa materialnego, w tym przepisy unijne, nie powinien w spornym okresie podlegać ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu prowadzonej tu działalności, ponieważ nadal wykonuje pracę najemną na Słowacji. Wobec skutecznego zakwestionowania podlegania ubezpieczeniom społecznym na Słowacji, fakt dowolnego wyrejestrowania się strony z ubezpieczeń społecznych w Polsce, przy rzeczywistym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, nie zmienia charakteru obowiązkowego ubezpieczeń wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej. Brak woli ubezpieczonego w zakresie podlegania owym ubezpieczeniom jest bezprzedmiotowy.

W tym miejscu trzeba przypomnieć, że jednym z aspektów mocy wiążącej orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) jest walor prawny rozstrzygnięcia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. Skutek pozytywny, materialny rzeczy osądzonej, przejawia się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym, wcześniejszym wyroku. A zatem w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Zgodnie z treścią art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Stwierdzić zatem należy, że zgodnie z trafnymi ustaleniami i rozważaniami Sądu pierwszej instancji wnioskodawca T. R. został objęty polskim systemem ubezpieczeń społecznych, ponieważ bezspornie w Polsce prowadzi nadal działalność gospodarczą i z tego tytułu nie opłacał składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, pozostając w błędnym przekonaniu, że podlega ustawodawstwu słowackiemu z tytułu zatrudnienia wykonywanego w Słowacji i z powodu zgłoszenia się do słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych. Skoro jednak wnioskodawca w okresie od stycznia do listopada 2013 r. nie został objęty słowackim systemem ubezpieczeń społecznych, a jednocześnie niewątpliwie wykonywał w okresie od czerwca 2013 r. – listopada 2013 r. działalność pozarolniczą w Polsce, nie będąc zgłoszony jako płatnik składek w kraju do ubezpieczeń społecznych i składek nie opłacając, słusznie ZUS objął go polskim systemem ubezpieczeń społecznych i wymierzył zaległe składki za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Jeszcze raz podkreślenia wymaga, że w niniejszym procesie nie ma żadnych podstaw do ponownej oceny, jakiemu ustawodawstwu w spornym okresie podlega wnioskodawca, skoro rozstrzygnął tę kwestię prawomocny wyrok w poprzednim postępowaniu. Skarżący podnosi w apelacji zarzuty, które są bezprzedmiotowe dla niniejszej sprawy, bowiem stanowiły istotę sporu zakończonego prawomocnym wyrokiem wiążącym bezwzględnie w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację ubezpieczonej jako bezzasadne.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego wydane zostało w oparciu o art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt 4, w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j.), przy przyjęciu 75% stawki minimalnej, wobec tego, że w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji ZUS był reprezentowany przez tego samego pełnomocnika. Wykładnikiem zasądzonych kosztów procesu jest wartość świadczenia głównego, tj. składek, bez wliczania do tej wielkości należnych odsetek, jako świadczeń ubocznych. W ocenie Sadu Apelacyjnego, nie ma żadnych podstaw do zastosowania wyjątkowej instytucji zwolnienia strony od ponoszenia kosztów sądowych, a z pewnością nie przemawia za tym typowy charakter sprawy.

SSA Maria Pietkun SSA Jacek Witkowski SSA Elżbieta Kunecka

R.S.